

**PM Rotel IX (Dnr KS 2019/306)**

## **Stockholms läns livsmedelsstrategi med tillhörande handlingsplan**

Remiss från Länsstyrelsen Stockholm

Remisstid 18 april 2019

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.  
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

**Föredragande borgarrådet Katarina Luhr** anför följande.

### Ärendet

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram ett förslag till livsmedelsstrategi för Stockholms län som ska värna och främja den produktion samt förädling som sker i länet. Genom strategin ska förutsättningar skapas för en hållbar livsmedelsförsörjning för länet i samstämmighet med övriga landets behov.

Förslaget till regional livsmedelsstrategi utgår från den nationella livsmedelsstrategin som antogs av Riksdagen år 2017, och har samma målstruktur med ett övergripande mål: att skapa ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem.

Den regionala livsmedelsstrategin ger inriktning och mål till år 2030 och inbegriper hela livsmedelssystemet. Strategin tillsammans med den tillhörande handlingsplanen är ett stöddokument för aktörer som vill verka för strategins uppfyllnad. Den kan användas som en plattform för det gemensamma arbetet med att identifiera möjligheter och förändringsbehov eller utgöra underlag för planering.

Det övergripande målet om ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem är uppdelat i tre strategiska insatsområden; Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation, med underliggande mål och aktiviteter kopplade till respektive område.

För insatsområdet Regler och villkor har mål, åtgärder och aktiviteter tagits fram som långsiktigt syftar till att lagar, regler och kontroller ska utgöra verkliga stödstrukturer som förenklar för verksamheterna i ett hållbart livsmedelssystem.

Inom insatsområdet Konsument och marknad är avsikten att långsiktigt göra aktörerna inom livsmedelskedjan medvetna om sitt beroende av andra aktörer inom kedjan samt att synliggöra den egna verksamhetens påverkan på livsmedelssystemet.

Området Kunskap och innovation syftar till att långsiktigt skapa förbättring i alla delar av livsmedelsförsörjningen för en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen Stockholm har remitterat ”Stockholms läns livsmedelsstrategi med tillhörande handlingsplan” till bland annat Stockholms stad för besvarande.

## Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskydds nämnden. Miljöförvaltningen har svarat med ett kontorsyttrande.

*Stadsledningskontoret* ser positivt på förslaget till en regional livsmedelsstrategi, och anser att de åtgärder och aktiviteter som tas fram bör vidareutvecklas, samt att det ska tydliggöras hur dessa ska bidra till strategins uppfyllande.

*Miljöförvaltningen* ser positivt på förslaget till en regional livsmedelsstrategi och vill särskilt understryka vikten av att frågan hanteras med en hög ambitionsnivå. Nämnden har också synpunkter på några av målen. Vidare ser nämnden gärna att ett samarbete upprättas kring ett antal frågor inom ramen för genomförandet av strategin.

## Mina synpunkter

Maten spelar en central roll för alla människor. Produktion, hantering och konsumtion av livsmedel påverkar människors hälsa och livskvalitet samtidigt som påverkan på miljö och klimat är stor. Att byta ut mat med högre påverkan på klimat och miljö mot mat producerad med hög miljö- och klimathänsyn som dessutom levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för Stockholm att ta ansvar både lokalt och globalt. Därför välkomnar jag den regionala livsmedelsstrategin som Länsstyrelsen Stockholm har tagit fram.

Stockholms stad har en hög ambitionsnivå vad gäller livsmedelsförsörjning, och jag anser att stadens kommande lokala ”Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat” kommer att bidra till att uppnå flera av målen i den föreslagna regionala livsmedelsstrategin. En avgörande aspekt i livsmedelsförsörjning, som också lyfts i strategin, är upphandlingsfrågan. Sverige är bland de bästa länderna i världen på att använda antibiotika i liten utsträckning i djurproduktionen samtidigt som vi har friska djur, vilket innebär lägre risk för utveckling av antibiotikaresistens samt mindre utsläpp av antibiotika i miljön.

Här är det viktigt att Stockholmsregionen också visar en hög ambitionsnivå gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan och premierar djurskydd. Vi i Stockholms stad ser nu över möjligheterna att ställa tydligare krav vid upphandling och bidrar gärna i arbetet med att sprida och utbyta erfarenheter i denna fråga. För att möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan länets kommuner vill jag lyfta att det är viktigt med representation från kommunerna i styrgruppen för genomförandet av strategin.

I Stockholms län finns 23 procent av Sveriges befolkning men endast 3 procent av jordbruksmarken och vi måste således importera en stor del av våra livsmedel. Detta innebär inte bara en omfattande klimat- och miljöbelastning utan även en stor sårbarhet för regionen, eftersom vi är beroende av andra regioners och länders produktion. Därför är det viktigt och bra att strategin ämnar säkerställa en fungerande livsmedelsförsörjning i regionen. Närproducerade samt ekologiska varor som har störst effekt ur miljö- och hälsosynpunkt ska prioriteras i upphandlingar, och utvecklingen av lokalt producerad mat ska främjas. Vi behöver fler ”stadsbönder” och behöver därför underlätta för fler producenter, inklusive småföretagare, att etablera sig i regionen. Därför anser jag som mycket angeläget att det framgår av den regionala strategin att förutsättningarna för att driva företag (inklusive småföretag) i länet behöver förbättras, vilket överensstämmer med stadens ambition för utveckling

av näringslivet. I Stockholms stad kan den begränsade tillgången till mark för odling i en stad som förtäts innebära att innovativa lösningar behöver tas fram för att jobba med detta, vilket gör frågan desto viktigare att adressera på regional nivå.

I strategin är målen som är relaterade till denna ambition allmänt formulerade och omfattar såväl konventionellt som ekologiskt jordbruk. Det konventionella jordbruket behöver lära av den ekologiska produktionsformen som bland annat innebär en minskad spridning av skadliga kemikalier som riskerar att hamna i hav och sjöar samt läcka i dricksvattnet. Dessutom ger ekologisk produktion förutsättningar för en bevarad biologisk mångfald.

Därför anser jag att det vore angeläget att i strategin uttrycka en ambition att underlätta för omställning till och satsa på utvecklingen av ekologiskt jordbruk här i Stockholmsregionen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 3 april 2019

KATARINA LUHR

#### Bilaga

1. Reservationer m.m
2. Remissen

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

## Remissammanställning

### Ärendet

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram ett förslag till livsmedelsstrategi för Stockholms län som ska värna och främja den produktion samt förädling som sker i länet. Genom strategin ska förutsättningar skapas för en hållbar livsmedelsförsörjning för länet i samstämmighet med övriga landets behov.

Förslaget till regional livsmedelsstrategi utgår från den nationella livsmedelsstrategin som antogs av Riksdagen år 2017, och har samma målstruktur med ett övergripande mål: att skapa ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. Den regionala livsmedelsstrategin ger inriktning och mål till år 2030 och inbegriper hela livsmedelssystemet. Strategin tillsammans med den tillhörande handlingsplanen är ett stöddokument för aktörer som vill verka för strategins uppfyllnad. Den kan användas som en plattform för det gemensamma arbetet med att identifiera möjligheter och förändringsbehov eller utgöra underlag för planering.

Det övergripande målet om ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem är uppdelat i tre strategiska insatsområden; Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation, med underliggande mål och aktiviteter kopplade till respektive område.

För insatsområdet regler och villkor har mål, åtgärder och aktiviteter tagits fram som långsiktigt syftar till att lagar, regler och kontroller ska utgöra verkliga stödstrukturer som förenklar för verksamheterna i ett hållbart livsmedelssystem.

Inom insatsområdet Konsument och marknad är avsikten att långsiktigt göra aktörerna inom livsmedelskedjan medvetna om sitt beroende av andra aktörer inom kedjan samt att synliggöra den egna verksamhetens påverkan på livsmedelssystemet.

Området kunskap och innovation syftar till att långsiktigt skapa förbättring i alla delar av livsmedelsförsörjningen för en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen Stockholm har remitterat ”Stockholms läns livsmedelsstrategi med tillhörande handlingsplan” till bland annat Stockholms stad för besvarande.

### Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskydds nämnden.

### Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunfullmäktiges budget 2019 anger att Stockholm ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan. Staden ska därför utreda mått och mätmetoder för att mäta koldioxidutsläppen från livsmedel som serveras inom stadens verksamheter samt intensivt sitt arbete med matavfallsinsamling. Staden behöver både minska onödigt matsvinn och samtidigt samla in det matavfall som ändå uppstår i form av restprodukter. Att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot mat

producerad med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för Stockholm att ta globalt ansvar.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget till en regional livsmedelsstrategi. Strategin syftar övergripande till att skapa ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem som ska bidra till att skapa förutsättningar för arbetet med en hållbar livsmedelsförsörjning i länet.

Stadsledningskontoret har arbetat fram ett förslag till matstrategi för Stockholms stad, denna har dock ännu inte beslutats. Strategin syftar övergripande till att verka för en bättre folkhälsa samt minskad miljö- och klimatpåverkan. Stadsledningskontoret har i arbetet med att ta fram en stadsövergripande matstrategi konstaterat att ett utvecklingsområde är utvecklingen av lokalt producerad mat. Genom att öka andelen lokalt producerad mat kan detta bidra till att minska klimatpåverkan, öka självförsörjningsgraden samt till att förbättra beredskapen.

Stockholms stad har dock begränsade förutsättningar att arbeta med detta inom kommunens gränser på grund av att mark för odling är begränsad i den täta staden. Detta är därför en viktig regional fråga.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är viktigt att säkerställa en fungerande livsmedelsförsörjning i händelse av kris och att också detta är en viktig fråga på regional nivå samt i civilförsvarsplaneringen. I syfte att skapa förutsättningar för detta vill kontoret särskilt understryka vikten av att frågan hanteras med en hög ambitionsnivå.

I strategins handlingsplan finns åtgärder och aktiviteter framtagna som syftar till att uppfylla strategins mål perioden 2019-2020. Handlingsplanen ska sedan revideras.

Stadsledningskontoret konstaterar att åtgärder och aktiviteter främst handlar om att genomföra utbildningsinsatser, spridning av information samt utbyte av erfarenheter. För att nå strategins mål ser stadsledningskontoret ett behov av att de åtgärder och aktiviteter som tas fram vidareutvecklas och att det i samband med detta görs tydligare hur dessa ska bidra till strategins uppfyllande.

Stadsledningskontoret anser vidare att det i styrgruppen för strategins genomförande är viktigt med representation från kommunerna.

Stadsledningskontoret anser i likhet med vad som anges i remissen att livsmedelsupphandlingar kan vara ett viktigt verktyg i arbetet för ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. Detta blir särskilt viktigt då staden inte producerar egna livsmedel och att endast tre procent av landets åkermark och jordbruksföretag återfinns i länet. En förutsättning för detta är att de offentliga aktörerna i länet har en god kunskap om den aktuella marknaden och prioriterar en tidig dialog med potentiella leverantörer inför upphandling och med befintliga leverantörer i samband med avtalsuppföljning. I den regionala strategin framgår vidare att förutsättningarna för att driva företag i länet behöver förbättras, vilket överensstämmer med stadens ambition för utveckling av näringslivet. Stadsledningskontoret vill i detta sammanhang även lyfta fram vikten av att ge företag långsiktiga och tydliga förutsättningar att kunna verka i regionen.

Stadsledningskontoret instämmer vidare i att en ökad resurseffektivitet i konsumtions- och distributionsled är ett viktigt område för länet att arbeta vidare med.

## **Miljöförvaltningen**

**Miljöförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 16 mars 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Nämnden anser att den föreslagna regionala livsmedelsstrategin är en bra utgångspunkt för ett långsiktigt gemensamt arbete för alla aktörer inom livsmedelsbranschen för att främja hållbar produktion och konsumtion av mat i Stockholms län.

Stockholms stads kommande lokala Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat kan bidra till att på sikt uppnå flera av målen i den föreslagna regionala livsmedelsstrategin.

Den regionala livsmedelsstrategin pekar ut tre övergripande mål, samt tre strategiska insatsområden. I handlingsplanen pekas flera konkreta åtgärder och relaterade aktiviteter ut inom dessa strategiska områden. Nedan följer nämndens synpunkter ordnat efter samma indelning.

### **Regler och villkor**

Att området är särskilt utpekat ser nämnden som positivt eftersom att tillsyn och kontroll är en viktig del i livsmedelskedjan. Inom området är sju mål framtagna med flera relaterade åtgärder och aktiviteter. Nämnden har synpunkter på två av målen.

*Mål 4. God service till länets livsmedelsföretag och förbättrad samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter*

Nämnden ser positivt på att samverkan lyfts fram. Det stämmer bra med livsmedelsverkets arbete med att utveckla kontrollen där samverkan och likriktning av kontrollen är centralt. Det ställer dock krav på att det finns resurser avsatta för samverkan, inte minst från länsstyrelsen som har ett tydligt uppdrag att samordna kontrollen i länet.

*Mål 5. Ökat kundfokus, förenkling och samsyn kring regler och kontroll inom länets primärproduktion och livsmedelsbaserade företag.*

*Aktivitet 5.28. Arbeta för samstämmiga beslut och proportionerliga avgifter inom kontrollen av livsmedelsföretagen i länets kommuner, genom aktiv samverkan i Miljösamverkan Stockholm och andra forum.*

Nämnden anser att det är viktigt att det är tydligt vilken typ av regelförenkling som avses. Kommunerna har ingen direkt möjlighet att förändra regelverket, och tillämpningen av gällande regler ska inte påverkas av en regionalt antagen strategi. Däremot finns möjligheten att tydliggöra vilka regelförenklingar som är nödvändiga, och gemensamt arbeta för en nationell förändring.

### **Konsument och marknad**

Inom området är fem mål framtagna där nämnden har synpunkter på två av målen.

*Mål 3: Konsumtionen av svenska, regionalt och lokalt producerade livsmedel inom den offentliga sektorn ökar*

*Aktivitet 3.48: Bidra till att sprida kommuners erfarenheter av offentlig upphandling av lokala och svenska livsmedel.*

Nämnden ställer sig positiv till initiativet till att sprida kommuners erfarenheter av offentlig upphandling av livsmedel.

Sverige är bland de bästa i världen på att använda lite antibiotika i djurproduktionen och samtidigt ha friska djur, vilket innebär lägre risk för utveckling av antibiotikaresistens samt mindre utsläpp av antibiotika i miljön.

Stockholms stad ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan och djurskydd. Staden ser nu över möjligheterna att ställa tydligare krav vid upphandling av livsmedel vad gäller bland annat djurskyddshållning och restriktiv antibiotikaanvändning i livsmedelsproduktionen motsvarande svensk nivå.

Klimat- och miljöbelastningen från stadens upphandlingar av livsmedel ska minska genom att öka andelen klimatsmarta livsmedel inom stadens verksamheter; kött och fisk ska väljas med omsorg och de ekologiska varor som har störst effekt ur miljö- och hälsosynpunkt ska prioriteras. Detta kan ske genom att använda upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för kött- och fågel-produkter, där krav på djurskyddshållning och användning av antibiotika i livsmedelsproduktionen ingår.

För att kunna avgöra vilken nivå av krav som kan ställas med säkrad livsmedelsförsörjning är det viktigt att ha en tidig dialog med leverantörsmarknaden.

Stockholms stad bidrar gärna i arbetet med att sprida erfarenheter av offentlig upphandling av livsmedel.

*Mål 4: Medvetenhet om de mervärden svensk, regional och lokal livsmedelsproduktion ger ökar hos länets konsumenter och livsmedelsaktörer*

*Aktivitet 4.50: Ta fram gemensam information på länsnivå till konsumenter om hållbar konsumtion och matens påverkan.*

Stockholms stad ställer sig positiv till att information på länsnivå till konsumenter om hållbar konsumtion och matens påverkan tas fram.

Stockholms stads kommande Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat inkluderar förutom stadens verksamheters brukare även stockholmare och besökare i Stockholms stad. Arbetet med att engagera stockholmarna i att odla, köpa, tillaga, förvara och äta klimatsmart mat kan vidareutvecklas. Stockholms stad bidrar gärna till att gemensamt utveckla metoder och kommunikation som kan öka medvetenhet, intresse och främja användning av miljö- och klimatsmart mat.

### **Kunskap och Innovation**

Inom området är fem mål framtagna där nämnden har synpunkter på två av målen.

*Mål 3: Medvetenheten om livsmedelskonsumtionens påverkan på miljö, klimat och folkhälsa ökar hos länets invånare*

*Aktivitet 3.69: Ta fram gemensam information på länsnivå till konsumenter om matens påverkan på miljö och klimat.*

Stockholms stad instämmer i behovet av att fram gemensam information till konsumenter om matens påverkan på miljö och klimat. Kommunikationsverksamheten Klimatsmarta stockholmare på miljöförvaltningen tog 2015 fram kokboken Det smarta köket för att inspirera stockholmare till att äta mer klimatsmart mat. Kokboken används även i stadens arbete med att utbilda och inspirera personal inom området klimatsmart mat. I en del stadsdelsförvaltningar har kockar inom förskolan haft en utbildningsdag om vegetarisk och klimatsmart mat i kokboken med kocken Carola Magnusson (som har gjort recepten i kokboken). Klimatsmarta stockholmare genomförde hösten 2016 även aktivitetsdagar om klimatsmart mat i fem utvalda förskolor tillsammans med kockar, pedagoger, barn samt bjöd föräldrar på smakprov och kokboken när de hämtade barn. Kokboken har även använts i hemkunskapen på högstadiet. Stockholms stad medverkar gärna till samarbete för att utveckla informationen och kommunikationen om hållbar konsumtion och matens miljöpåverkan.

*Mål 5: Hela livsmedelssystemet präglas av miljö- och klimatmässig resurseffektivitet och multifunktionalitet Aktivitet 5.80: Bjuda in till samtal och workshop för att initiera en process om åtgärder för att minska svinnet.*

Stockholms stad instämmer i att det behövs samverkansytor för hur man kan arbeta med att minska matsvinnet. Stockholms stad arbetar aktivt för att minska matsvinnet och samlar in det matavfall som ändå uppstår. Arbetet pågår för att ta fram mål, mätningar och åtgärder för att minska matsvinnet i stadens samtliga verksamheter med olika metoder.

Under våren 2019 genomförde miljöförvaltningen en matsvinnskampanj där förvaltningens medarbetare besökte matvarubutiker och samtalade kring hantering av matsvinn och hur matsvinn kan minimeras. Många av de besökta butikerna hade ett systematiskt arbete med att minska matsvinnet medan andra butiker inte kommit lika långt.

Stockholms stad bidrar gärna till ett gemensamt kunskaps- och erfarenhetsutbyte i länet för att minska matsvinnet i alla delar av livsmedelskedjan.